

Újabb lépés a munkaközvetítés terén.

A munkanélküliség elleni küzdelemnek kiemelkedő határköve marad a múlt év szeptemberében Gentben lefolyt nemzetközi conferentia, mely tisztázta a munkanélküliség elleni leg-hatalmasabb fegyvernek, a munkaközvetítésnek jelen állapotát s ennek alapján kitűzte azon irányelveket, melyek országonkénti megvalósítása a munkanélküliség ellen küzdő társadalmat nagy lépéssel fogja célja felé vinni.

A nemzetközi egyesületnek már az 1912 ben Zürichben tartott ülésén megállapított az az egységes kérdőív, mely hivatva volt lehetőleg kimerítően számot adni az egyes országokban fennálló munkaközvetítésről. A kérdőív kitöltése mellett minden nemzet előadója utasított a saját országában fennálló munkaközvetítés részletes commentálására is; ezenkívül a nemzetközi egyesület alosztályait képező nemzeti egyesületek felkértek arra, hogy a nyilvános és magánjellegű munkaközvetítésre vonatkozó és statisztikai anyaggal támogatott javaslataikat a nemzetközi egyesület legközelebbi ülésén előterjesszék.

A nemzetközi egyesület titkárához 18 állam küldte be a kitöltött kérdőív útján a vonatkozó adatokat. Bár az egyes országok jelentései csak közvetlenül a conferentia megnyitása előtt érkeztek be, mégis már a genti összejövetelen sikerült

nagy vonásokban a munkaközvetítés jelenlegi képét megrajzolni. Az adatgyűjtés e pillanatban bizony még ki nem elégtő állapotról ad számot: a sokféle szervezet, melyekkel a közvetítés megvalósításánál találkozunk, megakadályoz abban, hogy a munkapiacz szükséglete mindenkor tisztán álljon előttünk, hogy a munkakereslet és munkakínálat könnyen egymásra találjanak; nagy akadály az idevonatkozó statisztika kezdetlegessége is. E hátramaradottság okozza, hogy az egyre fenyegető munkanélküliség ellen nem tud társadalmunk ez időszerint hathatós rendszabályokat alkalmazni.

Már az általános jelentésekből is kitűnik a centralisatio szükségessége, ami egyébként elvben mindig a többség meggyőződése volt, s aminek megvalósítását eddig megakasztotta az a számos érdeellentét, amely különösen a munkaadók, s munkások részéről jelentkezett, valamint a gyakorlati megoldás nehézsége. Az egyes országok jelentéseinek áttanulmányozása ismét csak arra az eredményre vezet, hogy a kielégítő munkaközvetítés nem képzelhető el a jelenlegi szervezetlen állapot mellett, midőn az állami, községi, esetleg testületi s altruistikus közvetítés mellett fennállanak a munkaadók, sőt a munkások szakszervezeteinek hasonló célú intézményei is, melyek igen sok esetben egymással nem törődve, sőt egymás érdekei ellen működnek.¹⁾ Hogy a munkakereslet és munkakínálat egymásra találása ne csupán egyes községeken, esetleg csak egyes foglalkozási ágakon belül könnyítessék meg, hanem életképes szervezettel legyen biztosítható lehetőleg az összes községek, valamint a város és vidék között, egyszóval az egyes országon belül annak minden gazdaságilag külön elhatárolt területei között, ez oly nagyfokú követelés, mely a munkaközvetítés központi szervezetét nélkülözhetetlenné teszi.

És valóban ezt az irányt láthatjuk kialakulni minden modern államban, mely a munkaközvetítés kérdésének socialpolitikai berendezései között helyet juttatott. A centralisatioval szemben állanak a munkaadók s másrészt a munkásszakszervezetek azon törekvései, melyek nemcsak általában a közszolgáltatás jellegével bíró munkaközvetítés, hanem még az állami berendezésnek a paritás elve alapján álló megoldását is meggátolni igyekeznek. E legtöbb vonatkozásban jogosulatlan törekvéseknek nem nehéz okát adni, ha meggondoljuk, hogy úgy a munkaadók, mint a munkás szakszervezetek részéről a munkaközvetítés megszerzése csupán *hatalmi* kérdés, mert ez a legbiztosabb eszköze annak, hogy a két egymással szembenálló fél a munkafeltételek megállapításánál

¹⁾ L. bővebben e sorok írójának dolgozatát a Társadalmi Múzeum 1913. évi nov.-decz. számában.

magának túlsúlyt biztosítson. Világos, hogy ez egyoldalú érdekeket szolgáló törekvések meggátlása csak oly munkaközvetítés mellett lehetséges, mely ingyenes közszolgálat s mely a szabad, nyílt munkapiaczkövetelményeit mindenkor szem előtt tudja tartani.

Minthogy a genti nemzetközi konferencia tanácskozásain az angol munkaközvetítés több ízben is kiemeltetett mint a centralisatióból kiinduló systematikus szervezet mintaszerű megvalósítása, ezért nem lesz érdektelen az angol munkaközvetítés rendszerének rövid ismertetése, különösen azon eredmények figyelembe vételével, melyeknek kiindulása az 1909. év szeptemberében alkotott *Labour Exchanges Act*. E nagyfontosságú törvény 1910. februárius havában lépett életbe s így több mint három évi hatálya elég alkalmat nyújtott a gyakorlati használhatóság kipróbálása szempontjából. Eredetileg az egész angol királyság területén 11 munkaközvetítő-kerület állítottott fel mintegy 250 fiókintézettel a londoni központi intézet vezetése alatt. Később a kerületek száma az egységesebb szervezet követelményeképp nyolczra szállott le, ugyanakkor azonban a fiókintézetek száma 180-al növekedett meg. E vidéki munkaközvetítő hivatalokhoz csatlakoztak idővel a munkanélküliség esetére való biztosítást végző helyi intézetek (local agencies) számszerint 1.066-an. A közvetítést végző személyzet létszáma a három év alatt 1.461-ről 3.530-ra emelkedett; e számok nem foglalják magukban sem a női személyzetet, sem azokat, kik a két nembeli fiatalok elhelyezésével voltak megbízva Végül a fontosabb közvetítők külön alosztályokra oszlanak, melyek a biztosításra köteles vagy nem köteles munkásokat helyezik el s ez alosztályok ismét külön csoportba sorozzák a tanult s a nem tanult munkásokat Külön termekben gyűlnék össze a férfi, külön a női s külön a fiatalok munkakeresők.

A munkakereslet, illetőleg kínálat felvétele vagy előszóval, vagy levélben, esetleg telefon vagy távirat segélyével történik, még pedig szükséghez képest az egész országra kiterjedőleg. Ez annál inkább hangsúlyozandó, mert az ily széleskörű közvetítés biztosításával leginkább meg van a lehetőség arra, hogy minden munkaadó a neki leginkább megfelelő munkást, minden munkás pedig a neki legkedvezőbb munkát kapja meg. E helyesebb megoszlás térhódítása mellett szól, hogy az egyes intézetek székhelyén kívül eszközölt közvetítések száma rövid három év alatt 6.7%-ról 12.3% emelkedett. Az e közvetítésekkel kapcsolatban több mint 28 ezer esetben kiutalt utazási előlegek összege 1910 februárius havától 1913 márczius haváig 8.259 angol font volt, melynek alig 1.4%-a ment veszendőbe a vissza nem térítés miatt.

A munkaközvetítő-intézetek támogatására, különösen elvi

jelentőségű kérdések eldöntésében 17 tanács jellegével bíró szakbizottság (*Advisory Committies*) állítottatott fel, melyek tagjait a munkaadók és munkások közül egyenlő számban a kereskedelmi kormány nevezi ki s minden szakbizottság élén egy pártatlan elnök áll. Nem látszik azonban indokoltnak, hogv ily kevés számú bizottság végezze a felügyeletet és irányítást az egész királyság 430 közvetítő intézetére kiterjedő hatáskörrel, különösen nem ott, hol oly nagy ipari központok vannak, mint Angliában s ahol valószínűleg elég súlyos feladat jutna a minden egyes közvetítő-intézetnél külön felállított szakbizottságnak is, amellett, hogy az ily helyi bizottságok ilyképp a helyi szükségleteket is behatóbban ismerhetnék s azok kielégítésére esetleg megfelelőbb módot találhatnának. Igaz ugyan, hogy a bizottságok működése elsősorban elvi kérdések eldöntésére irányul, mégis a törvény világos intézkedése alapján egyéb, a közvetítéssel kapcsolatos ügyek is hatáskörükbe utalhatók.¹⁾

Igen említésreméltó tevékenységet fejtenek ki a nők elhelyezésével megbízott alosztályok, melyek nemcsak a londoni központi intézetben, de a vidéki intézeteknél is nők vezetése me lett működnek, valamint a fiatalok munkásokat közvetítő alosztályok, melyekhez külön védelmi és iparoktatási szaktanács (*Advisory Cowittee for juvenile employment*) rendeltetett 1913-ban szám szerint 38.

Fontos rendelkezést tartalmaz az országos biztosító törvény (*National Insurance Act*) 99. szakasza az alkalmi munkásokra vonatkozólag. A törvény, mely a betegség esetére való biztosításra is kiterjed, tehát a munkakínálat összes alanyait érinti, felhatalmazza az állami munkaközvetítő intézeteket, hogy azokkal a munkaadókkal, kik ez intézetek útján jutnak munkához, bizonyos megállapodást létesítsenek. E megállapodás célja, hogy az állami munkasközvetítő intézet az illető munkaadók számlájára a kötelező biztosításnak módját találja azon munkások részére is, kik az illető munkaadóknál nem egyfolytában állanak alkalmazásban, hanem csak alkalmi munkások (*casual labourers*). Ilyképp az alkalmi munkás részére is, bár több munkaadónál dolgozott egy hét leforgása alatt, épp úgy történik a biztosítás, mintha egész idő alatt állandóan ugyanazon a helyen lett volna alkalmazásban, aminek az az előnye, hogy az alkalmi munkások biztosítása is a kedvezőbb heti számítás alapján történhetik. Viszont a munkaadó kötelezettségének könnyebbitését szolgálja az a rendelkezés, mely szerint az egy munkaadónál dolgozó több al-

¹⁾ ... their functions are to advice and assist the Board of Trade in regard to any matters referred to them in connection with the management of Labour Exchanges. Lásd még különösen W. H. BEVERIDGE képviselőházi előadó jelentésének 35. szakaszát.

kalmi munkás munkaideje szintén az előnyösebb számítás alá eső munkahetekké összegeződik.

Nagyfontosságú kérdés ezek után az, hogy az itt röviden vázolt centralis angol munkásközvetítő rendszer miképp vált be a gyakorlatban. Erre vonatkozólag érdekes beszámolót nyújtott a nemzetközi konferencián CARADOG JONES, aki jelentésében azokat a tapasztalatokat ismertette, melyeket a munkanélküliség leküzdésére alakult nemzetközi intézet kezdeményezésére az angol egyesület körkérdései eredményeztek. A főbb kérdések ezek voltak: milyen állást foglalnak el egyrészt a munkaadók, másrészt a munkások az állami munkásközvetítéssel szemben; milyen hatást tudott ez intézmény gyakorolni a foglalkozás tartamának állandósítása s a munkabérek tekintetében; a közvetítés gyorsaságának előmozdításával mily eredményeket ért el a munkanélküliség csökkentése körül; mily hatással volt az alkalmi munkások helyzetére stb. A konferencia elé terjesztett jelentés nemcsak kiküldött szakértők, a közvetítő intézetek hivatalnokai véleményét, hanem ami még jelentősebb, maguknak az érdekelteknek a felfogását is visszatükrözi. Ezek szerint a nyilvános munkaközvetítő intézeteknek mindenekelőtt nagy nehézségekkel kellett megküzdeniük, melyek közül első helyen említendő az a bizalmatlanság, amelylyel nemcsak a munkaadók, de a munkások is ez új intézményt fogadták. Ennek oka abban keresendő, hogy a régebbi községi munkaközvetítő irodák (Labour Bureaux) a hozzájuk fűzött várakozásnak nem tudtak megfelelni, főleg azon oknál fogva, mert az 1905. évi törvény ez irodákat bízta meg a szükségmunka szervezésével és kiutalásával, s így ez irodákra hárult az alkalmi munkások legalsó rétegét a munkaadókkal összekötetésbe hozni, kik a legtöbb esetben nem voltak megelégedve a hozzájuk küldött munkaerővel s a közvetített munkások túlnyomó részét kénytelenek voltak ismét elbocsátani. Ilyképpen a mindkét részről felmerült elégedetlenség a községi közvetítő irodák hitelét rövid idő alatt teljesen aláásta.

A másik szintén nem kicsinylendő akadály, mely a nyilvános munkaközvetítés eredményességét veszélyeztette, abban a nagy ipari és kereskedelmi fellendülésben találja okát, mely az angol gazdasági életet a közelmúlt évek alatt jellemezte. Ugyanis az utóbbi időkben különösen nehéz volt a tanult munkaerő utáni keresletet kielégíteni, s ezért gyakran physikailag és erkölcsileg is alsóbb rendű munkások közvetítése volt csak lehető, ami természetesen a nyilvános munkaközvetítő intézetek hírnevének ismét sokat ártott. A kötelező biztosításról szóló törvénynek (*Insurance Act*) 100. szakasza ugyan kimondja, hogy ezeket a kevésbé használható munkásokat (*unemployables*), kik többszöri kísérletezés után sem

nyertek alkalmazást, amennyiben ennek oka a szükséges ismeretek hiányában van, azokban a foglalkozásokban, melyre vállalkoznak, ki kell képeztetni a munkanélküliségi alap (*unemployment fund*) terhére. A törvény e rendelkezése azonban eddig a gyakorlatban még nem próbáltatott ki eléggé.

Az említett nehézségek mellett természetesen a radikális irányú szakszervezetek izgatásának is nem kis szerep jutott; mégis c nagy akadályokat mindinkább sikerül leküzdeni, aminek főleg az a magyarázata, hogy Angliában a nyilvános munkaközvetítést a munkanélküliség elleni kötelező biztosítással sikerült egybekapcsolni, ami a szervezett munkások bizalmát mind nagyobb mértékben megszerzi e közintézmény számára.

A munkaközvetítés kérdésével foglalkozó angolországi enquete a munkaadók véleményét is megkérdezte; a felelet az volt, hogy a nyilvános munkaközvetítők nem tudnak kielégítő munkaerőt szolgáltatni, s hogy emellett a szakszervezetek érdekeit igyekeznek elősegíteni. Az enquete kiküldött szakértői azonban ezen utóbbi vád teljes alaptalanságáról győződtek meg s csak azt ismerték el, hogy a nyilvános munkaközvetítés néha tényleg nem teljesítette feladatát oly mértékben, mint az kívánatos lett volna, aminek magyarázata a fentebb előadottakból világosan kitűnik. Sokkal őszintébb és nagyobb jelentőségű az a vélemény, mely a munkaközvetítők működéséről a munkásság körében alakult ki. A munkások túlnyomó része ugyanis eleinte kétségbe vonta, hogy a munka elnyerése könnyebben történék a nyilvános közvetítők segítségével. Az enquete során kiderült azonban, hogy ez a felfogás csak a tanult és szervezett munkásokra nézve állhat fenn egy és ugyanazon községen belül, ellenben oly esetben, midőn a munkaközvetítés más községekbe történik, a nyilvános közvetítő intézetek legalább is oly gyorsan czélt érnek, mint a munkások által fentartott *Trade Union*-ok. Ami pedig a szervezetlen munkásokat illeti, ezeknek a nyilvános közvetítő intézetek rendkívül nagy szolgálatokat tesznek. Számos panasz hangzik végül a munkások részéről az általuk bürokratikusnak (*red-tape*) nevezett közvetítő eljárás ellen, melylyel a közvetítő személyzetnek a munkaadók megbízásából folyó kérdezősködését akarják megbélyegezni. E panaszok éle a tanult munkások részéről különösen az életkor utáni kérdezősködés ellen irányul, mert bizonyos üzemek első sorban fiatalabb munkaerőket kívannak alkalmazni; világos azonban, hogy ez üzemek számára idősebb munkásokat közvetíteni úgyszólván céltévesztett dolog volna.

A nyilvános munkaközvetítő intézetek ellen támasztott akadályok tárgyilagosan véve mind oly természetűek, melyek eddig az átmeneti idő alatt úgyszólván szükségképpen merül-

tek fel, s melyek elhárítása már a közel jövőben megtörténhetik. Rövid fennállása óta s az átmenetileg tapasztalt fogyatkozások ellenére is az angol nyilvános munkaközvetítés hivatva van arra, hogy a jövő socialpolitikai berendezései között igen fontos és áldáshozó szerepet töltsön be.

Petheő Kálmán.